

Buitenleidingen: handelen/vergoeden naar de letter of in de geest van de NKL

28 maart 2019

Deze notitie is opgesteld door Gerdie Dijken-Olde Olthof, namens het projectteam POV K&L. De notitie is behandeld in het ELW (Expertisenetwerk Leidingen in Waterstaatswerken, STOWA) op 7 februari 2019. Het ELW heeft aangegeven zich in de redeneertrant zoals vastgelegd in de notitie te kunnen vinden en heeft enkele suggesties voor verduidelijking gegeven. De notitie is hierop aangepast.

Aanleiding en probleemschets

In het kader van advieswerkzaamheden binnen de Project Overstijgende Verkenning Kabels & Leidingen (POV K&L) heeft Waterschap Vallei en Veluwe aan de POV K&L de volgende vraag gesteld:

Is een leiding in een waterkering (die al was aangelegd voordat de betreffende dijk in 1996 in de Waterwet als primaire waterkering werd aangewezen) te kwalificeren als buitenleiding voor de toepassing van de NKL 1999. Vóór 1996 had deze dijk geen status als waterkering.

Een soortgelijke kwestie speelt ook bij kabels en leidingen in primaire waterkeringen in Limburg. Het gaat om de voormalige, op grond van de Deltawet grote rivieren aangelegde 'noodkades'. Deze 'noodkades' waren slechts bedoeld als kortetermijnoplossing totdat de rivierverschuiving gereed was. Toen bleek dat rivierverschuiving onvoldoende oplossing bood voor de lange termijn, zijn deze 'noodkades' in 2005 als primaire waterkering in de Waterwet opgenomen. Deze casus is besproken in een Expertsessie van het Waterschap Limburg en de POV K&L.

De kabels en leidingen liggen weliswaar in de huidige primaire waterkeringen maar zijn nooit ontworpen of getoetst aan de hiervoor geldende normen. Er zijn ook geen (ambtshalve) vergunningen verleend voor deze kabels en leidingen door het waterschap op het moment van aanwijzing als primaire waterkering.

De NKL 1999 (Nadeelcompensatieregeling verleggen kabels en leidingen in en buiten rijkswaterstaatswerken en spoorwerken)¹

De NKL 1999 is een ministeriële regeling voor de schadevergoeding binnen en buiten beheersgebied. De regeling wordt toegepast door Rijkswaterstaat en ProRail. De NKL 1999 is een opvolger van de NKL 1991 (Beleidsregel Nadeelcompensatieregeling kabels en leidingen) en de inwerkingtreding is afgesproken in een sideletter bij de Overeenkomst inzake verleggingen van kabels en leidingen buiten beheersgebied tussen de Minister van Verkeer en

---

¹ <https://wetten.overheid.nl/BWBR0010461/2009-12-22>

Waterstaat en Energienet, VELIN en VEWIN². Anders dan zijn voorganger, de NKL 1991 geldt de NKL 1999 ook voor kabels en leidingen buiten beheersgebied.

In de NKL 1999 worden vier soorten leidingen onderscheiden:

1. Leidingen binnen beheersgebied, langsledingen;
2. Leidingen binnen beheersgebied, kruisende leidingen;
3. Buitenleidingen;
4. *Leidingen die onder de overeenkomst (Overeenkomst inzake verleggingen van kabels en leidingen tussen de Minister van Verkeer en Waterstaat en Energienet, VELIN en VEWIN) vallen.*

Duiding van de term 'beheersgebied'

Voor een goed begrip van het onderscheid in leidingen is het belangrijk dat helder is wat onder de term beheer(s)gebied wordt verstaan in de NKL 1999. Hiermee wordt in geval van een waterschap niet bedoeld het gebied waar een waterschap op grond van de Waterwet verantwoordelijk is voor het waterbeheer. Maar de term beheer(s)gebied in de zin van de NKL 1999 heeft betrekking op de waterstaatswerken en de daaraan grenzende beschermingszones.

Definities soorten leidingen

De definitie van de leidingen in de NKL 1999 onder 1, 2 en 3 luiden:

Langsleding: *een leiding of kabel die, krachtens vergunning, parallel is gelegd aan, boven, onder, op of in een rijkswaterstaatswerk of spoorwegwerk;*

Kruisende leiding: *een leiding of kabel die, krachtens vergunning, parallel is gelegd aan, boven, onder, op of in een rijkswaterstaatswerk of spoorwegwerk;*

Buitenleiding: *Een leiding of kabel die buiten een rijkswaterstaatswerk of spoorwegwerk is gelegd en valt onder één van de categorieën openbare werken als bedoeld in artikel 1 van de Belemmeringenwet privaatrecht.*

Voor leidingen die onder de overeenkomst vallen is geen definitie opgenomen in de NKL 1999. De overeenkomst is het resultaat van besprekingen tussen het Ministerie van Verkeer en Waterstaat en van brancheorganisaties van leidingbeheerders (EnergieNed, Vewin en Velin). Deze overeenkomst geldt slechts tussen de minister en de leden van genoemde brancheorganisaties. Uit oogpunt van rechtsgelijkheid is het wenselijk om verleggingen van kabels en leidingen in beheer bij niet-ondertekenaars van de overeenkomst op dezelfde wijze te vergoeden als op grond van de overeenkomst dient te gebeuren. Daarom is het werkingbereik van de NKL 1999 uitgebreid tot buiten het beheersgebied van de Minister, de zogenaamde 'Buitenleidingen'.

De vergoedingssystematiek van de NKL 1999

De vergoeding voor het verleggen van langsledingen wordt bepaald aan de hand van bijlage 2. De vergoeding voor het verleggen van een kruisende leiding wordt bepaald aan de hand van bijlage 3.

De vergoeding voor een verlegging van een buitenleiding wordt bepaald aan de hand van bijlage 3 en de vergoeding voor het verleggen van een leiding die onder de overeenkomst valt wordt bepaald aan de hand van de overeenkomst. Dit laatste betekent dat leden van de brancheorganisaties die de overeenkomst hebben ondertekend niet in aanmerking voor een vergoeding op grond van de bovengenoemde bijlage 3 komen aangezien de vergoeding voor een verlegging buiten het beheersgebied al 'anderszins verzekerd is', namelijk door de overeenkomst.

---

² <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-1999-97-p8-SC18978.html>

Toepassing van de NKL door waterschappen

De NKL 1999 is van toepassing bij projecten uitgevoerd door Rijkswaterstaat en ProRail. Waterschappen hebben veelal in hun eigen regelgeving de NKL 1999 overgenomen voor HWBP-projecten. Belangrijke reden hiervoor is dat kosten ten gevolge van de voor het aanpassen van kabels en leidingen verschuldigde nadeelcompensatie berekend volgens Bijlage 1 van de NKL 1999 subsidiabel zijn op grond van de Regeling subsidies Hoogwaterbescherming 2014 (Subsidieregeling HWBP)³.

Overigens is het niet zo dat (de vergoedingssystematiek van) de NKL 1999 door alle waterschappen van toepassing wordt verklaard op alle waterstaatswerken of dat er geen afwijkingen zijn in de vergoedingssystematiek.

Vraagstelling en advies

De vraag is hoe de kabels en leidingen zijn te kwalificeren in de zin van de NKL 1999 bij een komende dijkversterking en of uit deze casussen een generieke lijn voor andere gevallen is af te leiden.

In de casus van het waterschap Vallei en Veluwe, de Noordelijke Randmeerdijk, was er sprake van een leiding die ten tijde van de aanleg is aangelegd in een dijk zonder de status van waterkering. Op het moment van de aanwijzing van de Noordelijke Randmeerdijk in 1996 als primaire waterkering zou deze leiding beschouwd kunnen worden als 'buitenleiding' in de zin van de NKL 1999.

In de casus van het waterschap Limburg, het dijktraject Venlo-Velden, is er sprake van een tijdelijke noodkade, die is aangelegd boven of direct naast een (riool)transportleiding. Deze noodkade is echter in 2005 aangewezen als primaire waterkering. Op het moment van de aanleg van de noodkade en op het moment van aanwijzing als primaire waterkering zou deze leiding beschouwd kunnen worden als 'buitenleiding' in de zin van de NKL 1999.

Duidelijk is dat de betreffende leidingen strikt genomen niet vallen onder de definities van een langsleding, kruisende leiding of buitenleiding van de NKL 1999. De leidingen liggen in de waterstaatswerken zonder vergunning en zijn daarom niet onder te brengen bij de categorie langsleding of kruisende leiding, maar ze liggen wel in het huidige waterstaatswerk en vallen op grond daarvan niet onder de categorie buitenleiding.

Maar zijn er argumenten op grond waarvan de kosten voor het verleggen van de betreffende leidingen op grond van de Subsidieregeling HWBP voor de vergoeding van deze kosten beschouwd zouden kunnen worden als 'buitenleidingen' in de zin van de NKL 1999? Welke generieke lijn is er uit deze casussen te destilleren? Deze lijn zou kunnen worden gevolgd bij komende dijkversterkingen waarin zich gelijke omstandigheden voordoen. Voor een vergoeding op grond van de Subsidieregeling HWBP wordt voor de vergoeding van kosten voor het verleggen van de leiding een leiding beschouwd als ware deze te kwalificeren als 'buitenleiding' in de zin van de NKL 1999, wanneer:

- de leiding is aangelegd vóór het moment dat de dijk werd aangewezen als primaire waterkering in de zin van de Waterwet, en
- de erkenning van openbaar belang⁴ als bedoeld in de Belemmeringenwet privaatrecht van toepassing is dan wel kan zijn van de leiding, en

---

³ <http://www.hoogwaterbeschermingsprogramma.nl/documenten+openbaar/documenten+-subsidieregeling/default.aspx#folder=1088121>

⁴ Een dergelijke kabel of leiding dient een zeker publiek belang te hebben welk publiek belang hier wordt bepaald door het begrip 'openbaar werk' van artikel 1 van de Belemmeringenwet Privaatrecht. Wanneer een kabel of leiding niet valt onder te brengen in één van de categorieën van openbare werken als bedoeld in artikel 1 van de Belemmeringenwet Privaatrecht dan wordt een dergelijk publiek belang niet aanwezig geacht. Denk bv. aan een elektriciteitsnet, een gasnet of leidingen ten behoeve van levering van warmte en leidingen ten behoeve van de productie en distributie van drinkwater. Ook leidingen met een economisch belang kunnen een erkenning van openbaar belang (een concessie) verkrijgen. Bijvoorbeeld leidingen met industriële gassen en olieproducten kunnen deze concessie onder voorwaarden verkrijgen door een verzoek hiertoe bij de minister van Economische Zaken.

- de leidingbeheerder ten tijde van de aanleg van de leiding geen rekening hoefde te houden met de aanwijzing als primaire waterkering in de zin van de Waterwet, en

Uitdrukkelijk is het niet de bedoeling dat deze lijn wordt gevolgd wanneer in de toekomst een dijk als primaire waterkering wordt aangewezen. In dat geval zal moeten worden beoordeeld of voor de ligging van de kabels en de leidingen in de alsdan aangewezen primaire waterkering een vergunning kan worden verleend dan wel een verlegging van de kabels en leidingen noodzakelijk is.

Referenties:

1. Advies Waterschap Vallei en Veluwe project Noordelijke Randmeerdijk [POV K&L, 23 mei 2018].
2. Verslag Expertsessie Waterschap Limburg en POV Kabels en Leidingen [POV K&L, 22 februari 2018].